

ОСВІТА БЕЗ КОРДОНІВ: ВІДКРИВАЄМО СВІТ КОЖНОМУ

Сучасне суспільство активно рухається до створення інклюзивного середовища, де кожна людина, незалежно від фізичних чи психічних особливостей, може реалізувати свій потенціал. Однією з ключових складових цього процесу є безбар'єрність в освіті. Для осіб з особливими освітніми потребами це не просто важливий аспект, а основна умова для отримання якісної та доступної освіти.

Безбар'єрність в освіті – це створення умов, при яких люди з інвалідністю чи іншими особливостями не відчують обмежень у доступі до знань. Це включає не тільки фізичні бар'єри, такі як відсутність пандусів чи спеціальних ліфтів, але й соціальні, психологічні та освітні перешкоди, що можуть завадити повноцінному навчанню.

Проведення тижня безбар'єрності у закладах освіти – це не просто низка заходів, а стратегічний крок до трансформації суспільної свідомості. Формування культури поваги починається з усвідомлення того, що кожна людина має рівні права на самореалізацію, незалежно від фізичних особливостей, віку чи соціального статусу. Головна мета тижня безбар'єрності полягає у зміщенні фокусу з «обмежень» на «можливості», де відмінності між людьми сприймаються не як перешкода, а як природне розмаїття людського досвіду.

У рамках виховних заходів важливо донести, що безбар'єрність – це про зручність для кожного: батьків з візочками, людей похилого віку, молоді з тимчасовими травмами чи тих, хто має порушення зору або слуху. Комфортний простір без обмежень є показником зрілості та цивілізованості громади.

Виховання рівності має базуватися на впровадженні принципів універсального дизайну та інклюзивного спілкування. Важливо навчати молодь етиці взаємодії: використовувати коректну термінологію (людиноцентристський підхід) та уникати стереотипів. Тільки через відкритий діалог та спільну участь у заходах можна подолати психологічні бар'єри, які часто виявляються міцнішими за архітектурні перешкоди.

З метою підвищення рівня обізнаності учнівської молоді з питань безбар'єрності, формування у здобувачів освіти культури поваги, рівності та створення без обмежень освітнього середовища, Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти рекомендує у закладах загальної середньої освіти провести: тематичні виховні заходи, години спілкування щодо коректної мови, поважного та гідного ставлення до всіх громадян, включаючи людей старшого віку та осіб з інвалідністю, осіб з інвалідністю внаслідок війни, ветеранів війни, формування поваги до людей незалежно від віку і виховання, солідарності між поколіннями та недопущення дискримінації.

Для підготовки змістовних годин спілкування, тренінгів або презентацій рекомендуємо використовувати наступні ресурси:

– Довідник безбар'єрності (посібник, що пояснює правила етики та коректної комунікації). URL: <https://bf.in.ua/> (дата звернення 12.05.2026);

– Освітня платформа «Дія.Освіта» (розділ Безбар'єрність) (містить освітні серіали та гайди про те, як зробити послуги та середовище доступними для всіх). URL: <https://lnk.ua/vs3uHoJwH> (дата звернення 12.05.2026);

– Сайт Громадської організації «Безбар'єрність». URL: <https://bbu.org.ua/> (дата звернення 12.05.2026).

Для того щоби тиждень безбар'єрності не перетворився на формальність, доцільно використовувати інструменти, що залучають учнів до активної взаємодії «Нічого для нас без нас». Замість лекцій про інвалідність, варто провести панельну дискусію або «Живу бібліотеку», де діти можуть поставити запитання та отримати відповіді. Це руйнує стіну відчуження.

Найголовніший інструмент – це власна поведінка вчителя. Коли педагог спілкується з дитиною з особливими освітніми потребами на рівних, не виділяючи її надмірною опікою, але забезпечуючи необхідну підтримку, він створює фундамент, де дитина відчуває себе не об'єктом жалю, а повноправним учасником колективу.

Тільки через щире, професійне та емпатичне ставлення ми будуємо школу без кордонів – простір, де кожен успіх є спільним, а кожна дитина має можливість відкрити свій унікальний потенціал і впевнено крокувати у світ.

/Третьякова О.В./